

experience. Among the legal forms of entities most attention of theorists and practitioners attract those who are able to be an effective tool of investment. Among others the collective investment institution, namely, corporate funds, which are the most attractive and powerful mechanism of attraction of investments in the economy. In the article the concept of corporate investment funds is discovered and conducted initial civil characteristic its constituent documents.

Keywords: entity of private law, collective investment, corporate investment fund, stock company, the constituent documents of a legal entity, the constituent documents of a corporate investment fund, the charter of legal entity, the charter of corporate investment fund.

Зозуляк О.І.

НЕПІДПРИЄМНИЦЬКА КОРПОРАЦІЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК

УДК 347.191.1

У ході дослідження інституту юридичної особи, нами уже неодноразово піднімалась проблема щодо підбору ознак, які характеризують юридичну особу корпоративного типу або так звану корпорацію [1, с. 79-85; 1, с. 67]. Абсолютно сприймаючи ідею щодо доцільності піднесення закріпленого в Цивільному кодексі України (далі - ЦК України) поділу юридичних осіб на товариства та установи до вищого класифікаційного критерію поділу юридичних осіб - за специфікою устрою на юридичні особи унітарного та корпоративного типу, що забезпечить існування різних, проте вичерпних організаційно-правових форм юридичних осіб, як підприємницьких, так і непідприємницьких та вирішить ряд інших проблем, передусім в частині логіки побудови системи юридичних осіб в цілому. За таких умов є потреба у напрацюванні теоретичної моделі так званої непідприємницької корпорації або юридичної особи корпоративного типу, які у цілях даного дослідження нами сприймаються як тотожні поняття.

Якщо поняття корпорація є відомим вітчизняній цивілістиці, то поняття «непідприємницька корпорація» зовсім недавно увійшло у термінологічний словник вітчизняних науковців, адже традиційно під корпорацією розуміється виключно підприєм-

ницька структура зі статусом юридичної особи. Відсутня, як в законодавстві, так і доктрині цивільного права єдність щодо ідентифікуючих ознак такої юридичної особи актуалізує тематику обраного дослідження та ставить за мету науково обґрунтувати кваліфікуючі ознаки непідприємницької юридичної особи корпоративного типу та вивести її поняття, що й спробуємо здійснити в межах цієї статті.

Категорія «непідприємницька корпорація» є вживаною у європейській доктрині права, передусім у тих країнах, що належать до англосаксонської правової сім'ї [2, с. 56-61]. Для прикладу, у англійському словнику термінів зустрічаємо поняття «непідприємницька корпорація» як особливий тип корпорації, що створюється для задоволення специфічних цілей із спеціальним режимом оподаткування. Щоб претендувати на статус непідприємницької, корпорація повинна бути: створена в інтересах чи то громадськості, чи то певної групи осіб та базуватись на засадах членства. Прикладами некомерційних корпорацій є релігійні організації, благодійні організації, політичні організації, кредитні спілки, членські клуби тощо [3]. В іншому визначенні непідприємницької корпорації остання розкривається як юридична особа, створена для інших цілей, ніж генерація прибутку, в основі якої лежать відносини членства. У той же час непідприємницька корпорація може одержати прибуток, проте прибуток повинен використовуватись для досягнення цілей корпорації, а не спрямовуватись на виплату дивідендів для її членів. Непідприємницькі корпорації відрізняються від бізнес-корпорацій, які створюються з тим, щоб отримати прибуток і розподіляти його між своїм акціонерами [4, 5].

У США термін непідприємницька корпорація також є вживаним. Так, аналіз корпоративного законодавства штатів свідчить, що не всі корпорації у США є виключно підприємницькими. За Конституцією штату Нью-Йорк (§ 65 розд. 2-А) корпорації штату поділяються на три основні види: публічні корпорації; корпорації, що не мають на меті одержання прибутку; корпорації, що мають мету одержання прибутку. У свою чергу, корпораціями, що не мають мети отримання прибутку, визнаються непідприєм-

ницькі корпорації, корпорації в сфері освіти, релігії, кооперативні корпорації, а також будь-які інші, що утворені не з метою отримання прибутку й не є публічними корпораціями [6].

Отже, зарубіжній правовій доктрині та законодавству категорія непідприємницька корпорація є відомою. В основі моделювання поняття корпорація чи то підприємницька, чи то непідприємницька лежить специфічний устрій юридичної особи, а поділ юридичних осіб за специфікою устрою як відзначає Т. В. Блащук, є традиційним для доктрини пандектного права (Німеччина, Швейцарія), що розрізняють корпорації (союзи) і установи [7, с. 4-5]. Корпорації характеризуються наявністю членства, загальної для багатьох учасників мети, незалежністю свого існування від зміни учасників.

На відміну від країн Європи та США, у більшості країн пострадянського простору, термін корпорація в європейському значенні цієї категорії на законодавчому рівні не закріплений, а розроблений виключно доктриною. Виключенням є Російська Федерація, де кілька років тому в ЦК РФ було запроваджено легальне визначення цього поняття. Такий підхід російськими цивілістами сприймається позитивно. Для прикладу, Є. О. Суханов зауважує, що законодавче визнання корпорації окремим, самостійним різновидом юридичних осіб повинно сприяти впорядкуванню їх загальної системи, виключенню із неї невиправданих відмінностей в цивільно-правовому статусі юридичних осіб, що мають принципово єдину юридичну природу (особливо це стосується багаточисельних «різновидів» однорідних, по суті, некомерційних організацій) [8, с. 106].

У вітчизняній цивілістиці також уже неодноразово наголошувалось на доцільності закріплення поняття корпорації на рівні ЦК України. Нами таке бачення розвитку цивільного законодавства, як відзначалось в аргументації актуальності цієї статті, сприймається позитивно, адже вважаємо, що закріплення в ЦК України окресленого критерію поділу вирішить проблему щодо кола тих юридичних осіб, які відносяться до корпоративного типу, дозволить викреслити із переліку корпорацій ті юридичні особи, яким «штучно» приписують ознаки останніх. Але, при цьому, вважа-

емо, що це, і буде розуміння поняття «корпорація» в широкому розумінні. Іншими словами, це та юридична особа, організаційна структура якої базується на засадах членства (участі). При розгляді корпорації у широкому розумінні до останньої належать як підприємницькі, так і непідприємницькі структури зі статусом юридичної особи.

Нами вбачається, що законодавець у ст. 83 ЦК України не до кінця розвинув ідею поділу юридичних осіб на корпорації та унітарні юридичні особи, закріпивши в ній поняття товариства як організації, створеної шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі в цьому товаристві за рахунок цього майна (ч. 4 ст. 83 ЦК України), хоча з огляду на значущість такого поділу при систематизації юридичних осіб вбачаємо перспективність у його впровадженні на рівні ЦК України.

Попри недоліки підходу, окресленого у ст. 83 ЦК України, він все ж дав поштовх цивілістам в напрямку кристалізації ознак корпорації. Так, на думку В. І. Борисової, корпорацією є будь-яке колективне утворення, створене на засадах членства (участі), з метою ведення його учасниками спільно певної діяльності [9, с. 264]. Подібну позицію висловлює і О. О. Серова, яка під корпорацією розуміє всі юридичні особи, засновані на засадах членства, що зберігають незалежність статусу від зміни складу учасників. Організаційна структура корпорації передбачає обов'язкову побудову багаторівневої системи органів управління, яка покликана задовольняти запити та інтереси як самої корпорації, так і її учасників [10, с. 43].

Цивілістами-корпоративістами також зроблено вдалі спроби характеристики підприємницької корпорації. Серед кваліфікуючих ознак підприємницької корпорації є те, що для неї характерні відносини участі, наявність складеного капіталу, виникнення у засновників (учасників) корпоративних прав. Найбільш універсальне визначення корпорації у вузькому розумінні, яке, по суті, можна ототожнити із категорією підприємницька юридична особа корпоративного типу запропоноване В. А. Васильєвою. Обравши відповідні кваліфікуючі критерії, науковець до юридичних осіб корпоративного типу відносить усі організаційно-правові види

юридичних осіб, які створені з метою отримання прибутку та подальшого його розподілу між учасниками і в результаті створення яких у засновників виникає особливий вид майнових та особистих прав, які прийнято називати корпоративними правами [11, с. 61]. Ці ознаки є основними при кваліфікації підприємницької юридичної особи корпоративного типу. Хоча є й набір додаткових ознак. Це загальна цивільна правоздатність, за загальним правилом, приватнокорисний інтерес, додаткова відповідальність засновників (учасників) за зобов'язаннями такої юридичної особи.

При моделюванні сутності непідприємницької корпорації набір ознак повинен бути відмінним від специфічних рис корпорації підприємницької, адже для непідприємницької юридичної особи корпоративного типу не усі з ознак, що кристалізують підприємницьку організацію будуть характерними однаковою мірою, за виключенням корпоративного устрою. Корпоративний устрій – це якраз об'єднуюча ознака як для підприємницьких, так і непідприємницьких юридичних осіб, які в сукупності утворюють категорію корпорація в широкому розумінні. Такий устрій юридичної особи передбачає членські відносини з метою ведення її учасниками спільно певної діяльності, а також певний споріднений підхід щодо управління таким утворенням, що включає в себе відповідний порядок формування органів управління, процедуру прийняття ними рішень тощо.

Відмінними рисами непідприємницької юридичної особи корпоративного типу від підприємницької виступають спрямування одержаного прибутку на досягнення мети діяльності юридичної особи, а не розподіл його між учасниками, специфіка членства (участі), спеціальна цивільна правоздатність, відсутність додаткової майнової відповідальності засновників (учасників) такої юридичної особи за зобов'язаннями останньої та інші. Розглянемо детальніше кожен із наведених індивідуалізуючих ознак непідприємницької корпорації.

Передусім першою відмінною ознакою непідприємницької корпорації від підприємницької є особливості розподілу прибутку. Попри дозвільну норму, що закріплена в ЦК України щодо можливості непідприємницьким структурам зі статусом юри-

дичної особи здійснювати підприємницьку діяльність, останні не вправі розподіляти прибуток між учасниками, а спрямовувати його на досягнення мети діяльності непідприємницької юридичної особи. Це і є основний критерій, за яким непідприємницька корпорація відрізняється від підприємницької.

Принцип нерозподілу прибутку між учасниками (членами) непідприємницької корпорації в цілому збережений щодо усіх непідприємницьких юридичних осіб. Проте, неоднозначним є законодавчий підхід щодо розподілу прибутку між членами споживчого товариства, адже ЦК України визначає, що непідприємницькі товариства, до яких належить і споживче товариство, не має на меті одержання прибутку для майбутнього його розподілу між учасниками, а Закон України «Про споживчу кооперацію», всупереч ЦК України, передбачає право членів споживчого товариства на отримання частки прибутку, кооперативних виплат та виплат на пай. Подібне право міститься і в країнах, що належать до романо-германської правової системи. Так, відповідно до Комерційного кодексу Австрії кооперативи не створюються з метою одержання прибутку. Водночас можливість його отримання кооперативами допускається й у разі його отримання він може бути розподілений між його членами [12, с. 44-45]. Досліджуючи цивільно-правовий статус споживчих товариств, А. В. Зеліско правильно зазначає, що з урахуванням непідприємницького статусу споживчих товариств отримання виплат на пай членами товариства повинно бути незначним, а тому доцільно визначити суму таких виплат у вигляді відсотків на використання паю, який вноситься членом кооперативу [13, с. 28]. З такими міркуваннями авторки однозначно слід погодитись з тим, щоб зберегти єдиний підхід щодо особливостей розподілу прибутку в усіх непідприємницьких юридичних особах

Другою характерною рисою непідприємницької корпорації є правовий режим членства у такій юридичній особі. За загальним правилом, членство у непідприємницьких юридичних особах корпоративного типу не породжує цивільно-правового зобов'язання, воно не супроводжується виникненням в учасника такої юридичної особи корпоративних прав у традиційному розумін-

ні сутності корпоративного права як об'єкта цивільних прав. Це одна із основних відмінностей від корпорації підприємницької. Безперечно, що права учасників (членів) непідприємницької юридичної особи корпоративного типу носять корпоративну правову природу та у залежності від конкретного різновиду юридичної особи, можуть включати в себе організаційні, майнові та немайнові права.

У цьому сенсі ми абсолютно солідаризуємось із міркуваннями, висловленими В. В. Кочином щодо специфіки членства у непідприємницьких товариствах [14, с. 7] Автор стверджує, що особливості прав учасників непідприємницьких товариств визначаються особливостями видів цих юридичних осіб. Для такої групи непідприємницьких юридичних осіб як асоціації, об'єднання співвласників не характерні майнові права, оскільки підставою для об'єднання осіб є особистий немайновий інтерес (творчий, професійний, оздоровчий тощо), а єдиними майновими відносинами можуть бути лише питання членських внесків, як юридичний факт-стан або можуть бути окремі майнові права, адже підставою для об'єднання є майновий інтерес. Для таких непідприємницьких юридичних осіб як громадське об'єднання, політична партія, благодійна організація, релігійна організація взагалі, окрім цивільних прав та обов'язків можуть бути характерними окремі делеговані владні повноваження, що виходять за межі цивільно-правового регулювання; або права та обов'язки, які безпосередньо пов'язані із здійсненням суспільно корисної діяльності таких товариств, а тому вони можуть залежати від свободи віросповідання (релігійні організації), політичних прав (політична партія), відносин благодійництва та меценатства (благодійна організація) тощо [14, с. 125]. Як вірно відзначає І. М. Капталан, спільними ознаками для наведених вище різновидів непідприємницьких юридичних осіб є те, що їх члени не мають ні об'єктів права власності, ні інших майнових прав чи обов'язків у товаристві та не несуть відповідальності за зобов'язаннями юридичної особи [16, с. 15].

Досліджуючи правовий режим членських внесків та особливості членства у такому різновиді непідприємницької юридичної

особи корпоративного типу як громадське об'єднання, Ю. І. Парута також приходиться до висновку, що членство в такій юридичній особі не породжує майнового зв'язку між юридичною особою та членами громадського об'єднання, що обумовлено відсутністю в останніх права на частку в майні громадського об'єднання та обов'язку нести відповідальність за його зобов'язаннями. Авторка відзначає, що сплата членських внесків не є цивільно-правовим зобов'язанням, а тому не може стягуватися у примусовому порядку, за винятком того випадку, коли між членом громадського об'єднання та самою юридичною особою укладається договір про сплату членських внесків [17, с. 136].

Хоча варто відзначити, що попри те, що для більшості непідприємницьких юридичних осіб, для яких характерна корпоративна природа створення та діяльності, окремим непідприємницьким юридичним особам притаманний увесь комплекс майнових, особистих немайнових та організаційних прав, що й є корпоративними правами. До таких юридичних осіб належать споживчі товариства. Така специфіка споживчих товариств дозволяє авторам підручника «Корпоративне право України» відносити їх до підприємницьких корпорацій [18]. Дійсно, зазначені юридичні особи за окремими ознаками тяжіють до підприємницької корпорації, проте мета діяльності таких юридичних осіб та інші ознаки дозволяють їм залишатись в системі непідприємницьких юридичних осіб.

Наступною ознакою, за якою можна формувати поняття непідприємницької корпорації виступає вид цивільної правоздатності. Нами вбачається перспективність застосування цього критерію як одного з визначальних при характеристиці юридичних осіб корпоративного типу, адже це той правовий критерій, що вказує на обсяг цивільних прав та обов'язків при вступі зазначених юридичних осіб корпоративного типу в приватноправові відносини. Це та узагальнююча ознака, що вказує і на спільність правового режиму майна зазначених суб'єктів, і спільність мети їх діяльності, і самостійну цивільно-правову відповідальність за своїми зобов'язаннями [1, с. 56]. Вважаємо, що принцип спеціальної (статутної) правоздатності здатен «кристалізувати» по-

няття непідприємницької корпорації. Даним видом цивільної правоздатності наділені усі без винятку непідприємницькі юридичні особи. Сприйняття спеціальної правоздатності саме щодо непідприємницьких товариств висловлюється у правових позиціях вищих судових інстанцій. Так, у Постанові Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 року вказується, що цивільна правоздатність юридичної особи, за загальним правилом є універсальною. Винятки із зазначеного правила встановлюються законом. Так, статтею 86 ЦК України передбачено, що непідприємницькі товариства (споживчі кооперативи, громадські об'єднання, включаючи релігійні організації, профспілки тощо) можуть поряд із своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність за умов, що інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню [19].

Ще однією важливою ознакою непідприємницької юридичної особи корпоративного типу, що відрізняє її від корпорації підприємницької є відсутність додаткової майнової відповідальності (засновників) учасників такої юридичної особи за зобов'язаннями останньої. Ця ознака обумовлюється характеризованою нами ознакою щодо відсутності майнового зв'язку між учасниками непідприємницької юридичної особи та самою юридичною особою та впливає із неї.

Підводячи підсумки, слід наголосити на перспективності закріплення у ЦК України поняття «корпорація» та її різновидів - підприємницької та непідприємницької корпорації. Такий підхід відповідатиме європейським засадам побудови системи непідприємницьких юридичних осіб. Основною об'єднуючою ознакою для обидвох різновидів корпорацій є їх побудова на засадах членства (участі).

Кваліфікуючими ознаками непідприємницької корпорації спрямування одержаного прибутку на досягнення мети діяльності юридичної особи, а не розподіл його між учасниками; спеціальна цивільна правоздатність, відсутність додаткової майнової відповідальності засновників (учасників) такої юридичної осо-

би за зобов'язаннями останньої. Членство у непідприємницьких юридичних особах корпоративного типу не породжує цивільно-правового зобов'язання, воно не супроводжується виникненням в учасника такої юридичної особи корпоративних прав у традиційному розумінні сутності корпоративного права як об'єкта цивільних прав.

Наведені ознаки дозволяють сформулювати визначення непідприємницької корпорації як юридичної особи, що має корпоративний устрій, прибуток якої не розподіляється між учасниками, наділяється спеціальною цивільною правоздатністю, членство в якій не є підставою виникнення цивільно-правового зобов'язання та не супроводжується виникненням в учасника такої юридичної особи корпоративних прав, що обумовлює відсутність додаткової майнової відповідальності засновників (учасників) такої юридичної особи за зобов'язаннями останньої

1. Зозуляк О. І. *Про корпорації в світлі проблеми класифікації юридичних осіб [Текст] / О. І. Зозуляк // Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних правовідносин : Матеріали всеукр. наук.-практ. конф., проведеної Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України спільно з Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника 21-22 вересня 2012 р.). – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. – 2013. – С. 79-85; Зозуляк О. І. *Про цивільну правоздатність корпорацій [Текст] / О. І. Зозуляк // Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних правовідносин»: Матеріали Міжн. наук.-практ. конф., присв. 10-й річниці створення Лабораторії з вивчення проблем корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України (проведеної Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України спільно з Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника 23-24 вересня 2011 р.). – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2012. – С. 64-67.**
2. Прилуцький Р. Б., Шатіло В. С. *Про визначення поняття «корпорація» у правових системах України та США / Р. Б. Прилуцький, В. С. Шатіло // Юридична наука. – 2013. - № 2. – С. 56-51.*

3. *Definition of a Nonprofit Corporation* // Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.legalzoom.com/knowledge/nonprofit/topic/non-profit-defined>
4. *Eric T. Schneiderman Procedures for forming and changing a New-York not-for-profit corporations* / Eric T. Schneiderman // *Charities Bureau* www.charitiesnys.com *Guidance Document 2015-2, V. 1.0 Issue date: February 25, 2015.*
5. *What is a Non-Profit Corporation?* // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://www.corporationcentre.ca/docen/home/faq.asp?id=incnp>
6. *Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сборник нормативных актов: законодательство о компаниях, монополиях и конкуренции. Учеб. пособие* / [Под ред. В. К. Пучинского, М. И. Кулагина]. — М. : Изд-во УДН, 1987. — 260 с.
7. *Блащук Т. В. Організаційно-правові форми юридичних осіб в сучасному цивільному праві* / Т. В. Блащук // *Підприємництво, господарство і право*. - № 8. - 2005. - С. 3-6.
8. *Суханов Е. А. Корпоративные отношения и корпорации в Концепции развития гражданского законодательства Российской Федерации Альманах цивилистики: Збірник статей* // під ред. Р. А. Майданика. - К., Алерта, ЦУЛ, 2011. - 430 с.
9. *Борисова, В. И. Корпорация организационно-правовая форма корпоративных отношений [Текст]* / В. И. Борисова // *Альманах цивилистики : сб. ст. / под ред. Р. А. Майданика*. - Киев : Всеукр. асоц. изд. «Правова єдність», 2008. - Вып. 1. - С. 249-269.
10. *Серова О. А. Теоретико-методологические и практические проблемы классификации юридических лиц современного гражданского права России [Текст]: автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право, гражданский процесс, предпринимательское право, международное частное право»* / О. А. Серова. - М., 2011. - 67 с.
11. *Васильева В. А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин [Текст]* / В. А. Васильева // *Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (проведеного Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва АПРн України спільно з Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника 25-26 вересня 2009 року)*. - Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. - С. 56-62.

12. *Корпоративне право Австрії та України : монографія Васильєва В.А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон та ін..; за ред.. проф. В. А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.*
13. *Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія [Текст] / Алла Володимирівна Зеліско // Івано-Франківськ, Сімик. – 2011. –184 с.*
14. *Кочин В. В. Непідприємницькі товариства як юридичні особи приватного права : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.03 Володимир Володимирович Кочин . – Київ, 2012 . – 20 с.*
15. *Кочин В. В. Загальна характеристика відносин з участі осіб у підприємницьких товариствах / В. В. Кочин // Юридична наука і практика: виклики часу: V міжнародна науково-практична конференція, 12 березня 2015 р.: тези доп. – К, 2015. Т. 3. – С. 125-128.*
16. *Капталан І. М. Поняття підприємницьких товариств / І. М. Капталан // Актуальні проблеми держави і права . – 2011. – С. 410-415.*
17. *Парута Ю. І. Правовий режим членських внесків членів громадських об'єднань зі статусом юридичної особи [Текст] / Ю. І. Парута // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. - 2014. - № 35. – С. 125-136.*
18. *Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.*
19. *Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 року. - Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0011600-13>*

Зозуляк О. І. Непідприємницька корпорація: теоретико-правові аспекти визначення поняття та ознак

Стаття присвячена теоретико-правовому аналізу питань, пов'язаних із характеристикою поняття та ознак підприємницької юридичної особи корпоративного типу або підприємницької корпорації. Автор статті наголошує на перспективності закріплення у ЦК України поняття «корпорація» та її різновидів - підприємницької та підприємницької корпорації.

На основі аналізу положень чинного законодавства та доктрини робиться висновок з приводу того, що кваліфікуючими ознаками підприємницької корпорації є спрямування одержаного прибутку на досягнення мети діяльності юридичної особи, а не розподіл його між учасниками; спеціальна цивільна правоздатність, відсутність додаткової майнової відповідальності засновників (учасників) такої юридичної особи за зобов'язаннями останньої. Членство у підприємницьких юридичних особах корпоративного типу не породжує цивіль-

но-правового зобов'язання, воно не супроводжується виникненням в учасника такої юридичної особи корпоративних прав у традиційному розумінні сутності корпоративного права як об'єкта цивільних прав.

Ключові слова: непідприємницька юридична особа, корпорація, непідприємницька корпорація, членство у непідприємницькій корпорації.

Зозуляк О. И. Некоммерческая корпорация: теоретико-правовые аспекты определения понятия и признаков

Статья посвящена теоретико-правовому анализу вопросов, связанных с характеристикой понятия и признаков некоммерческого юридического лица корпоративного типа или некоммерческой корпорации. Автор статьи подчеркивает перспективность закрепления в ГК Украины понятие «корпорация» и ее разновидностей - коммерческой и некоммерческой корпорации. На основе анализа положений действующего законодательства и доктрины делается вывод по поводу того, что квалифицирующими признаками некоммерческой корпорации является направления полученной прибыли на достижение цели деятельности юридического лица, а не распределение ее между участниками; специальная гражданская правоспособность, отсутствие дополнительной имущественной ответственности учредителей (участников) такого юридического лица по обязательствам последнего. Членство в некоммерческих юридических лицах корпоративного типа не порождает гражданско-правового обязательства, оно не сопровождается возникновением в участника такого юридического лица корпоративных прав в традиционном понимании сущности корпоративного права как объекта гражданских прав.

Ключевые слова: некоммерческое юридическое лицо, корпорация, некоммерческая корпорация, членство в некоммерческой корпорации.

Zozuliak O. I. Nonprofit corporation: theoretically – lawful aspects, definitions of the meaning and its characteristics.

The article is devoted to the theoretically – lawful analysis of the points which are related to the characteristics of the meaning and features of the nonprofit juridical person of the corporative type or the nonprofit corporation.

The author of the article emphasizes on the perspective fixing of the meaning in Civil Code of Ukraine. It includes varieties of profit and nonprofit corporations. According to the analysis of regulations of the law in force and the doctrine there is the conclusion that qualified features of the nonprofit corporation is to direct the received profit to achieving the aim of the activity of the juridical person but not dividing this profit between co - partners ; the special civil legal capacity ; the absence of the co-partner's additional property responsibility of such juridical person with obligations.

The membership in the nonprofit corporation doesn't have civil and law obligations, it isn't followed by arising of the corporative rights of such juridical person in the traditional understanding of the main point of corporative right as the object of civil rights.

To sum up we have the conclusion that nonprofit corporation is the juridical person that has corporative arrangement, the profit is not divided between the co –

partners, it is given some special civil legal capacity, there is no civil law obligations in the membership and also it isn't followed by arising of the corporative rights of such juridical person with corporative rights and it means that there is no additional property responsibility of the co – partners of such juridical person.

Keywords: a nonprofit juridical person, a corporation, a nonprofit corporation, the membership in the nonprofit corporation.

Марценко Н.С.

ЖИТЛОВІ ПРАВА І ЇХ ЗДІЙСНЕННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ РОЗУМІННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ

УДК 347.254

Постановка проблеми. Проблема добросовісного здійснення суб'єктивних житлових прав і зловживання ними є взаємопов'язаною і має давню історію. Ще римські юристи зустрічались з тим, що уповноважена особа може здійснювати свої житлові права на шкоду іншим особам. У зв'язку із необхідністю встановлення балансу інтересів житлових відносин при здійсненні житлових прав було сформоване положення «зловживання непростиме», яке можна вважати прообразом про межі здійснення суб'єктивних прав. Навіть не дивлячись на те, що дослідження проблем зловживання правом науковці займались багато століть, своєї актуальності дана проблема не втратила і сьогодні, а особливо в сфері житлових відносин, законодавство щодо здійснення яких потребує якісного оновлення.

Інтерес до проблеми здійснення житлових у встановлених законодавством межах знайшов своє відображення в ряді досліджень. Так, першою ґрунтовною працею, в якій розкривалась суть меж здійснення суб'єктивних прав в контексті заборони зловживання правом, була робота В. П. Грибанова «Межі здійснення і захисту цивільних прав». Згодом, дане дослідження знайшло своє продовження в працях С. Н. Братуся, О. С. Иоффе, О. О. Малиновського та ін. До робіт останнього часу щодо здійснення житлових прав слід віднести праці М. К. Галянтича, Л. Г. Лічмана, Є. О. Мічуріна, О. С. Губара, І. Івашової та інших.

Актуальність даної роботи пов'язана з тим, що питання здійснення житлових прав і заборони зловживання житловими